

IVAN ŠIBER

IDEJNA ORIJENTACIJA OMLADINE

U svakom društvu nužno postoji raznovrsnost idejnih orijentacija, mnoštvo vrijednosti i ciljeva, kao i puteva njihova ostvarenja. Može se govoriti o radikalnom i konzervativnom, ako želimo ukazati na težnju očuvanja postojećeg, vraćanju preživjelim vrijednostima, ili usmjerenost prema novome, podjela koja vrijedi za sva društva. Isto tako može se govoriti o samoupravno socijalističkoj orijentaciji, građansko liberalnoj, etatističko birokratskoj i sl. ako želimo idejno političke tendencije istraživati u našem društvu.

Kakvi su politički stavovi mlade generacije, kakve oblike društveno političkih odnosa mladi prihvataju, koje načine rješavanja društvenih suprotnosti smatraju adekvatnim, kakvu ulogu u društvu smatraju da bi trebali imati, pitanja su koja se svakodnevno postavljaju, a odgovori daju veoma često bez stvarnih činjenica, na osnovu emocionalne angažiranosti ili oportuniteti trenutka.

Kada se govori o mladoj generaciji, nužno treba imati u vidu da je to generacija koja je čitav svoj dosadašnji život provela u našem, poslijeratnom društvu, koje je sa više ili manje uspjeha izgrađivalo socijalističke odnose, i da je mlada generacija rezultat toga društva. Ovo posebno naglašavamo, jer je idejno politička orijentacija pojedinca prvenstveno rezultat konkretnih društvenih odnosa, što naravno ne znači da treba zanemariti i individualni razvojni put, kao i položaj pojedinca u društvu. Međutim, isto tako ne treba gubiti iz vida da naše društvo nije zatvoreno, da mladi, pored naše društvene situacije i odnosa, imaju mogućnost usporedbe, da su utjecaji veoma raznovrsni i često divergentni.

Možda je jednostrano pojedinom događaju davati odlučujući značaj, ali činjenica je da su lipanjski događaji na Sveučilištima naše zemlje veoma naglo u prvi plan izbacili mlade, kao snagu koja želi i ima šta da kaže i učini danas u našoj zemlji. Ne želimo ovdje davati ocjene tih zbivanja, međutim, ono što je ovdje za nas od primarnog interesa, jeste da su ti događaji pokazali čitav raspon različitih političkih stavova, orijentacija koje polaze od jednostrane slike socijalizma, kao društvenog procesa bez suprotnosti, do određenih »liberalnih« i tradicionalno građanskih shvaćanja. Tumačenja tih događaja su veoma različita, ali osnovno pitanje koje se postavilo, i koje možemo reći da je i danas veoma aktuelno, jeste, kakva je politička usmjerenost mlade generacije,

da li ona dovodi u pitanje naš put samoupravne socijalističke orijentacije, ili je ona upravo ta snaga na koju se može i mora osloniti Savez komunista u svom daljnjem djelovanju.

Mnoga su istraživanja do sada već pokušala dati odgovor o mladima, međutim, ona su s jedne strane bila nedovoljno »politološka«, a pod time mislimo da su nedovoljno ispitivala orijentaciju mladih u stvarnim, političkim dilemama našeg društva, a s druge strane, svako istraživanje daje rezultate koji se odnose na određenu situaciju i na određeni vremenski period. Isto tako, često nam nije dovoljno znati kakav je »mlada generacija« da bi donosili sud o njoj, potrebno je znati i kakva je »stara« generacija, da bi imali opravdanja davati ocjene o mladima.

Ovdje ćemo iznijeti rezultate jednog istraživanja¹ koje je imalo za cilj ispitati političku orijentiranost mladih, u usporedbi s pojedinim kategorijama odraslih. Tu se zapravo nalazi ona mogućnost usporedbe i eventualnih zaključaka o odstupanju mladih u bilo kojem pravcu. Da li mladi imaju iste stavove kao i odrasli, ili zbog svoje mladosti, koja je praćena dobro poznatim okolnostima socijalnog statusa, ali također i drugim kutom gledanja na društveno-neopterećeni priviknutošću na postojeću situaciju i vrednote, daju novi smisao osnovnim pravcima razvoja našeg društva? Međutim, ni omladina nije homogena socijalna kategorija. Postoje znatne razlike između studentske omladine, srednjoškolaca i radničke omladine, kako prema socijalnom porijeklu tako i prema usmjerenosti svojeg školovanja. Da li se te razlike odražavaju i u političkoj orijentaciji?

Prije nego što iznesemo rezultate istraživanja, potrebno je dati još dvije napomene. Anketa je provedena na ukupno 1150 ispitanika, u fakultetskim centrima SR Hrvatske (Zagreb, Osijek, Split, Rijeka i Zadar). Anketom je obuhvaćeno šest nezavisnih uzorka ispitanika. To su: studenti, srednjoškolska omladina (gimnazija, srednjotehnička, ekonomska, medicinska i sl.), radnička omladina na školovanju (industrijske škole i škole učenika u privredi), KV i VKV radnici u neposrednoj proizvodnji mlađi od 27 godina, KV i VKV radnici u neposrednoj proizvodnji stariji od 27 godina, i reprezentativni uzorak »odraslih« (stariji od 27 godina) na osnovu biračkih spiskova. Rezultati koje iznosimo imaju svoju vrijednost jedino za te grupe ispitanika, u gradovima koji su obuhvaćeni istraživanjem.

Druga napomena odnosi se na sadržaj i formulaciju postavljenih pitanja. U anketi smo obuhvatili dosta široko područje političke problematike; od uloge SK u našem društvu, privredne reforme, međunacionalnih odnosa, do uloge pojedinih društvenih grupa. U vezi svakog problema postavili smo najčešće tri alternative odgovora; koje predstavljaju sažeto formulirane političke orijentacije. Jedna od alternativa predstavljala je stav u skladu sa Savezom komunista, dok su ostale dvije odstupanja; jedna je ukazivala na dogmatsku političku platformu, dok je druga predstavljala liberalno građansku orijentaciju.

REZULTATI

Mi ovdje nećemo iznijeti sve rezultate istraživanja, već ćemo se zadržati samo na nekoliko specifičnih problema kao ilustraciju odnosa, s time da ćemo se u kratkoj diskusiji osvrnuti općenito na idejno političku orijentaciju mladih.

Izgradnja samoupravnih društvenih odnosa, svakako je osnovna značajka našeg društva, koja se rijetko kada dovodi u pitanje. Kakav je stav mladih prema samoupravljanju, da li ga oni prihvaćaju, izražavaju određene rezerve, ili negiraju? Čini nam se da su odgovori dati u donjoj tabeli veoma indikativni.

Tabela 1. Stav prema samoupravljanju

	stu- denti	srednj.	ind. šk.	ml. radn.	st. radn.	odrasli
1. Prihvaća samoupravljanje kao pravac razvoja našeg društva	58.2	67.0	60.8	53.6	51.1	38.3
2. Naše društvo još nije zrelo za samoupravljanje	21.4	17.0	16.7	25.0	20.7	20.1
3. Saupravljanje, u kombinaciji s robno-novčanim odnosima je neprihvatljivo za naše društvo	7.5	7.0	8.3	10.7	14.1	12.8
4. Višepartijski sistem je demokratskiji od samoupravljanja	3.0	3.0	4.2	1.2	3.3	13.4
5. Prihvaća samoupravljanje, ali bez rukovođede uloge SK	10.0	6.0	10.0	9.5	10.9	15.4

Ne bismo se željeli upuštati u diskusiju da li jeovoliki broj pozitivnih odgovora prema samoupravljanju ohrabrujući ili ne, već smatramo interesantnijim distribuciju odgovora koji se ne slažu s našim samoupravnim razvojem. Vidimo da dominira svakako dogmatski stav o »nezrelosti« društva, pa prema tome vjerojatno i za potrebom »čvrste ruke«, »centralističkog« upravljanja i sl. Izbor alternative 3 ukazuje na kritičan stav prema uvođenju robno-novčanih odnosa u naše društvo, međutim, interesantno je da među grupama ne postoje veće razlike. Zapravo, najindikativniji su odgovori na alternative 4 i 5, koje ukazuju na, po našem mišljenju, liberalno građanski stav suprotstavljanja SK, i koje skupina »odraslih« prihvaća znatno više od svih ostalih grupa ispitanika (zajedno alternativu 4 i 5 28.8%!). Najpozitivnije stavove prema samoupravljanju imaju srednjoškolci, a zatim radnička omladina na školovanju i studenti. Manje razlike između tih grupa i neposrednih proizvođača mogu se tumačiti činjenicom da je kod neposrednih proizvođača djelovalo nezadovoljstvo konkretnim provođenjem samoupravnih principa. Ipak, kada upoređujemo mladu generaciju s reprezentativnim uzorkom» starije generacije« vidimo da mladi u znatno većoj mjeri prihvaćaju samoupravni razvoj našeg društva.

Privhaćanje ili neprihvatanje samoupravljanja nije neki izoliran stav, koji bi ukazivao na orijentiranost pojedinca samo prema

nekim aspektima našeg društva. Stavovi su međusobno povezani, oni su zapravo jedna struktura odnosa prema, u ovom slučaju, političkim fenomenima. Prikazat ćemo ovdje međusoban odnos stava prema samoupravljanju i grupe stavova koji ukazuju na liberalnog građansku orijentaciju⁹.

**Grafikon 1. Odnos grupe stavova i stava prema samoupravljanju
(Grafikon na strani 565)**

Na ovom grafikonu se veoma lijepo vidi da oni ispitanici koji inače zauzimaju više liberalno građansku orijentaciju (na grafikonu na apscisi vrijednosti 4 i 5), u većoj mjeri prihvaćaju mišljenja po kojima je višepartijski sistem bolji, odnosno ne prihvaćaju samoupravljanje uz SK. Ako pogledamo sadržaj pitanja na osnovu kojih je konstruirana skala liberalno građanskih stavova, onda dolazimo do zaključka da što je **netko više za neobavezne odnose unutar SK, za manju ulogu SK u društvu, za više partijski sistem, za potpunu slobodu štrajka i demonstracija, da taj ujedno manje prihvaća samoupravne procese kao perspektivu razvoja našeg društva!**

Provođenje privredne reforme ponovo je u prvi plan svakodnevnih političkih razgovora i procesa dovelo radničku klasu i njene interese. Da li mladi prihvaćaju odlučujuću ulogu radničke klase u našem društvu, ili možda smatraju da je to pojam koji gubi svoj značaj u društvu koje izgrađuje socijalističke društvene odnose?

Tabela 2. Uloga radničke klase u našem društvu

	denti stu-	srednj.	šk. ind.	radn. ml.	radn. st.	odrasli
1. Radnička klasa mora imati odlučujući utjecaj	42.2	40.7	51.2	54.1	58.7	32.9
2. Danas smo svi radni ljudi pa ne treba posebno isticati radničku klasu	41.2	45.2	38.8	30.6	29.3	35.6
3. Danas se toliko piše o radničkoj klasi da je neugodno ako se nema žuljeve na rukama	16.6	14.1	9.9	15.3	12.0	31.5

Vidimo da je gotovo približan broj odgovora i za »radničku klasu« i za »radni narod«, dok je treća alternativa znatno manje zastupljena. Ipak među grupama postoje znatne razlike. Pripadnici »radničke klase« (mladi i stariji radnici, ali i radnička omladina na školovanju) inzistiraju na svojoj odlučujućoj ulozi, dok su studenti i srednjoškolci u prosjeku. Grupa »odraslih« manje prihvaća alternativu o »radničkoj klasi«, ali zato u najvećoj mjeri alternativu koja se pomalo podrugljivo odnosi prema inzistiranju na njenoj ulozi. Ovdje opet vidimo odvajanje te grupe naših ispitanika, koja predstavlja reprezentativni uzorak odraslih. Relativno veliki izbor alternative o »radnom narodu« vjerojatno je rezultat

inzistiranja na gubitku klasnog obilježja društva koje izgrađuje socijalizam, a to inzistiranje često dovodi do toga da se gubi iz vida uloga i interesi radničke klase.

Svakako da je jedno od najinteresantnijih pitanja stav prema uvođenju robno novčanih odnosa. Znamo da su upravo robno novčani odnosi i tržišna privreda oni aspekti privredne reforme koji su najviše napadani, koji su karakterizirani kao oblici napuštanja socijalističkih principa, uvođenja novca kao jedinog mjerila i slično. Kakav je stav mladih prema robno-novčanim odnosima, da li postoje razlike između pojedinih grupa, i svakako, kakva je općenita zastupljenost pojedinih mišljenja o tom problemu? U istraživanju je dato sedam alternativa odgovora, koje predstavljaju dosta širok opseg postojećih interpretacija u našem društvu. Naravno, jedna od alternativa, po našem mišljenju predstavlja stav u skladu s osnovnim intencijama privredne reforme i politike SK, dok ostale predstavljaju manja ili veća odstupanja u veoma heterogenim pravcima.

U tabeli 3. prikazat ćemo opću zastupljenost prihvaćanja pojedinih alternativa, bez obzira na pojedine grupe ispitanika. To činimo zato jer između pojedinih grupa ispitanika **ne postoje razlike**, odnosno, u svakoj grupi približno podjednak broj ispitanika bira pojedine date alternative. Naravno, i to je veoma značajan rezultat, jer ukazuje da se mladi ne razlikuju u svojoj interpretaciji od ostalih grupa ispitanika.

Tabela 3. Kakvo je vaše mišljenje o robno-novčanim odnosima u našem društvu?

1. Ukidanje centralizma i omogućavanje nacionalne ravnopravnosti u ekonomici	24.3
2. Pokušaj birokracije da vlastiti neuspjeh u rukovođenju privredom prebaci na leđa radničke klase	15.3
3. Uvažavanje djelovanja ekonomskih zakona, ukidanje birokratskog rukovođenja privredom i proširenje materijalne osnove samoupravljanja	23.7
4. Uvođenje na »mala vrata« liberalnog kapitalizma i napuštanje socijalističkih principa	5.3
5. To je niz ekonomskih mjera za sređivanje privrede bez političkih namjera	15.0
6. Uvođenje novca kao jedinog mjerila ljudske vrijednosti	5.2
7. Dokaz da je i pored svih kritika sistem kapitalističke privrede bolji od onoga koji imaju socijalističke zemlje	11.2

Ono što je u ovoj tabeli svakako najinteresantnije to je veoma nizak postotak ispitanika koji robno-novčane odnose shvaćaju u skladu s njihovom stvarnom funkcijom u provođenju privredne reforme. Manje od 1/4 ispitanika je izabralo takvo mišljenje. Ostali se ispitanici veoma šaroliko izjašnjavaju. Ako alternative 2, 4 i 6 uzmemo zajedno, jer one u biti ukazuju na sličnu, dogmatsku orijentaciju, dobivamo postotak od 25.8 ispitanika koji imaju mišljenja o reformi u skladu s takvom tendencijom. Taj rezultat je svakako zabrinjavajući. Međutim, sličan postotak odgo-

vora dobila je i alternativa koja robno-novčane odnose prvenstveno shvaća kao suprotstavljanje centralizmu. Ovakvi rezultati zahtjevaju barem pokušaj određene interpretacije, jer je teško prihvatiti da su oni odraz stvarnog stava prema privrednoj reformi, čiji su veoma važan, sastavni činilac robno-novčani odnosi. Smatramo da bi se ovi rezultati mogli tumačiti s dva aspekta zavisno koju idejno-političku tendenciju u njima razmatramo. Izbor alternativa koja smo naznačili kao dogmatski stav prema robno novčanim odnosima, možda bi trebalo, barem djelom, promatrati kao rezultat određenih jednostranih predstava o socijalizmu kao društvenom sistemu bez suprotnosti, i o »kapitalu«, robno-novčanim odnosima, tržišnoj privredi, kao karakteristikama kapitalističkog društva, koje u socijalizmu nemaju šta da traže; znači određenih predstava crno-bijelih odnosa, s kojima smo, što se može slobodno reći, dosta dugo vremena živjeli, i shvatljivo je da su u izvjesnoj mjeri postale sastavni dio naše vrednosnog sistema. Privredna reforma u velikoj mjeri predstavlja odlučnu raskrnicu s takvim načinom mišljenja, koje je bilo praćeno određenom ekonomskom, i ne samo ekonomskom politikom. Danas se može postaviti pitanje, da li smo na adekvatan način pristupili prezentiranju robno-novčanih odnosa, kakda se, kao što vidimo u ovoj anketi, oni još uvijek vrednuju na stari način. Stavovi koji se zasnivaju na prihvaćanju određenih vrednota u vezi nekih pojava trajanja su kategorija, veoma otporna na promjene, pa nas zato ovakvi rezultati i ne trebaju čuditi, a ni brinuti, jer oni prije odražavaju određeni emocionalni pristup, nego stvarnu političku orijentaciju. Na izvještaj način slično vrijedi i za stav po kojem su robno-novčani odnosi ukidanje centralizma i uspostavljanje nacionalne ravnopravnosti. Međutim, ovdje s ene radi o nekim ranije stečenim vrednotama, koje bi se sada teško mjenjale, već prije o neposrednom iskustvu u vezi s interpretacijom robno-novčanih odnosa. Pri tome ne mislimo na neku namjernu interpretaciju, već prije na suprotstavljanja centralističkom upravljanju privredom, koje je svakako opravdano, ali koje je ponekad bio iskorištavano i praćeno određenim tendencioznim istupima, u kojima su pojedinci i grupe pojedinaca željeli iskoristiti određene poteškoće i negativnosti i usmjeriti poimanje reforme u pravcu uspostavljanja nacionalnog kao okosnicu svega, umjesto pune afirmacije neposrednog proizvođača i radne organizacije. Ako se rezultati ove ankete žele iskoristiti za političku akciju, onda to znači da treba posvetiti veliku pažnju načinu kako se pojedina problematika prezentira, jer »predstava o nečem« (u ovom slučaju robno-novčanim odnosima) u velikoj mjeri o tome ovisi. Treba voditi računa o negativnoj emocionalnoj opterećenosti nekih pojmova, ali također treba paziti da se pozitivnost napora za uklanjanje postojećih slabosti ne iskoristi za ciljeve koji su strani i reformi i našem društvu.

Ako se govori o idejno-političkim tendencijama onda se svakako moramo zadržati i na odnosu prema nacionalnom pitanju. Tu je potrebno naglasiti da dosadašnja iskustva ukazuju da su

međunacionalni konflikti strani mladoj generaciji. Uostalom i rezultati ovog istraživanja to potvrđuju. Taj problem zahvatili smo dva aspekta: odnos pojedinih nacija (federacija, konfederacija, jedinstvena država) i odgoj mlade generacije u odnosu na nacionalni osjećaj. Ovdje ćemo prikazati odgovore samo na drugi problem.

Tabela 4. Stav prema odgoju mlade generacije u odnosu na nacionalni osjećaj

	stu- denti	srednj. šk.	ind. šk.	ml. radn.	st. radn.	odrasli
1. Treba prevladati nacionalne razlike i težiti stvaranju jedinstvene jugoslovenske nacije	35.8	50.0	47.1	50.0	45.3	29.1
2. Pored zadržavanja osjećaja pripadnosti pojedinoj naciji, treba razvijati osjećaj pripadnosti jugoslovenskoj socijalističkoj zajednici	46.3	36.5	39.5	29.1	37.9	39.9
3. Treba razvijati osjećaj pripadnosti jednoj naciji kao bitnom elementu povjesne tradicije kulture i političke slobode	17.9	13.5	13.4	20.9	16.8	31.1

Rezultati pokazuju da kod većine grupa ispitanika dominiraju odgovori o potrebi prevladavanja nacionalnih razlika i stvaranju jedinstvene jugoslovenske nacije. Jedino kategorija »odraslih« se izrazito izdvaja po svom velikom izboru alternative koja inzistira na nacionalnoj pripadnosti i malom izboru alternative o jedinstvenoj jugoslovenskoj naciji. Međutim, srednjoškolci, učenici u privredi i mladi radnici, pa i stariji radnici, odlučuju se upravo za alternativu o jedinstvenoj jugoslovenskoj naciji. Studenti se izdvajaju po najvećem prihvaćanju alternative o potrebi zadržavanja osjećaja pripadnosti svojoj naciji uz osjećaj pripadnosti jugoslovenskoj socijalističkoj zajednici.

Ne bismo željeli da ovdje komentiramo da li je pojedini stav pravilan ili nepravilan, štetan ili koristan, već jedino da ukažemo da usmjerenost mladih k prevladavanju nacionalnih suprotnosti kroz osjećaj pripadnosti Jugoslaviji, ne bi bilo opravdano unaprijed proglasiti dogmatskom ili unitrističkom. Mladi nisu vezani uz tradiciju, oni su »otvoreniji« za sve utjecaje, socijalno i fizički su mnogo pokretljiviji, oni ne nalaze potrebu svoga potvrđivanja i egzistencije u identifikaciji s nacionalnom pripadnošću.

KRATKA DISKUSIJA REZULTATA

Mi smo ovdje prikazali samo neke rezultate istraživanja, kao ilustraciju političkih stavova, odnosno političke orijentiranosti mlade generacije. Stavovi mladih prema drugim problemima uglavnom ukazuju na istu orijentiranost, i na više manje iste razlike, odnosno sličnosti između njih i pripadnika »radničke klase« i prosjeka »odraslih«.

U raspravi o idejnim i političkim stavovima mlade generacije moramo početi s jednim veoma optimističnim zaključkom: Mlada generacija u poređenju sa starijom generacijom ima znatno pozitivnije i progresivnije stavove prema većini ispitivanih problema. Mladi znatno više od starijih prihvaćaju samoupravljanje kao osnovni pravac razvoja našeg društva, njima je najčešće stran svaki nacionalizam, rjeđe prihvaćaju stavove koji su za liberalno-građanski sistem, a naprotiv mnogo više prihvaćaju odlučujuću ulogu radničke klase.

Nasuprot njima, kategorija odraslih kao da je podjeljena u dvije međusobno suprotne grupe: ona znatno više bira dogmatske alternative odgovora, ali zato i znatno više liberalno-građanske. Budući da je to ona kategorija koja je usvajala svoje političke stavove u drugim društvenim uvjetima, takva međusobna suprotnost je i razumljiva. Mnog od onih koji su vezani uz socijalističku orijentaciju i SK, još se uvijek nisu uspjeli osloboditi starih shvaćanja po kojima je SK neposredni donosilac odluka i čvrsto drži, kao jedina snaga, u svojim rukama sve društvene procese. To je onaj dio starije generacije koji je za društvo bez suprotnosti i za centralizam u odlučivanju. Drugi dio te generacije opet je više liberalno-građanski orijentiran, suprotstavljajući se svemu u našem društvu. Mlada generacija, znatno više socijalizirana u društvu u kojem živi, izgleda da prevladava tu polarizaciju i da je čvršće od odraslih vezana uz aktuelne vrednote našeg društva.

Veoma interesantan rezultat ovog istraživanja svakako su stavovi »radničke klase«, ne samo mlađi već i starijih radnika. Oni su po svojim stavovima bliži stavovima mladih, nego stavovima opće kategorije odraslih, s kojima su po godinama izejdnaceni. To zapravo znači da po svojoj idejnoj orijentaciji mladi i radnici predstavljaju jednu cjelinu, znatno se razlikujući od ostalih. To ukazuje na socijalnu determiniranost političke orijentacije, i daljnja istraživanja, koja bi morala voditi računa o socijalnom porijeklu i položaju pojedinih grupa ispitanika, vjerovatno bi još erazjasnila te razlike.

Potrebno je napomenuti još dvije činjenice o orijentaciji pojedinih grupa. I pored toga što su po svojim stavovima bliže mladima, nego grupi »odraslih«, radnici, pogotovo stariji, znatno više prihvaćaju dogmatske stavove od ostalih grupa.

Među mladima donekle se izdvaja grupa studenata. To izdvajanje prvenstveno se sastoji u određenoj konzistentnosti stavova, što je potpuno razumljivo ako se ima u vidu visok obrazovni nivo te grupe, i također izrazito veliko prihvaćanje stavova u skladu s programom SK, ali također i veće prihvaćanje liberalnograđanskih stavova od strane jednog djela studenata. Ipak je ta tendencija manja nego što je uočeno kod grupe »odraslih«.

Kroz prikaz ovih rezultata u više navrata spominjali smo idejne orijentacije u skladu sa Savezom komunista, liberalnograđansku i dogmatsku orijentaciju. Ovdje ćemo pokazati u kojoj mjeri su te pojedine orijentacije zastupljene u naše društvo. Napomi-

njemo, da su ovi rezultati samo aproksimacija, jer su dobiveni samo na određenim uzorcima našeg društva, i da prema tome nemaju reprezentativni i karakter. Ovdje ih navodimo samo kao ilustraciju.

**Grafikon 2. Zastupljenost pojedinih idejnih orijentacija
(Grafikon na strani 565)**

Vrijednosti na pscisi označavaju idejne orijentacije. Vrijednost 3, označava stavove u skladu s aktivnošću i principima SK; vrijednost 2 označava umjerenu dogmatsku orijentaciju, vrijednost 1 krajnju dogmatsku orijentaciju; vrijednost 4 umjerenu građansko liberalnu orijentaciju, vrijednost 5 krajnje građansko liberalnu orijentaciju.

Grafikon nam veoma ilustrativno pokazuje na izrazitu dominantnost stavova u skladu sa Savezom komunista, i na podjednaki broj onih u našem društvu koji zastupaju bilo dogmatske stavove, bilo liberalno-građanske.

Bilješke

¹ Istraživanje je provedeno u okviru priprema I. Konferencije SK Hrvatske posvećene temi »Mladi i Savez komunista«. Pored autora ovog rada, u istraživanju su učestvovali B. Caratan, I. Magdalenić, V. Podrebrac i S. Posavec. Cjelokupni rezultati istraživanja objavljeni su materijalima Konferencije pod naslovom »Idejno političke tendencije među omladinom i studentima« i »Idejno političke tendencije u pisanju omladinske i studentske štampe«.

² Skalu »dogmatsko-liberalno-građanske orijentacije« konstruirali smo na osnovu pet pitanja koja su se odnosila na: Odnose unutar SK, ulogu SKu našem društvu, vrstu političkog sistema u našem društvu, potrebe štrajka i demonstracija kao oblika političke borbe u demokratskom društvu. Povezanost između ove skale i odgovora na ostala pitanja je značajna.

IDEAD ORIENTATION OF YOUTH

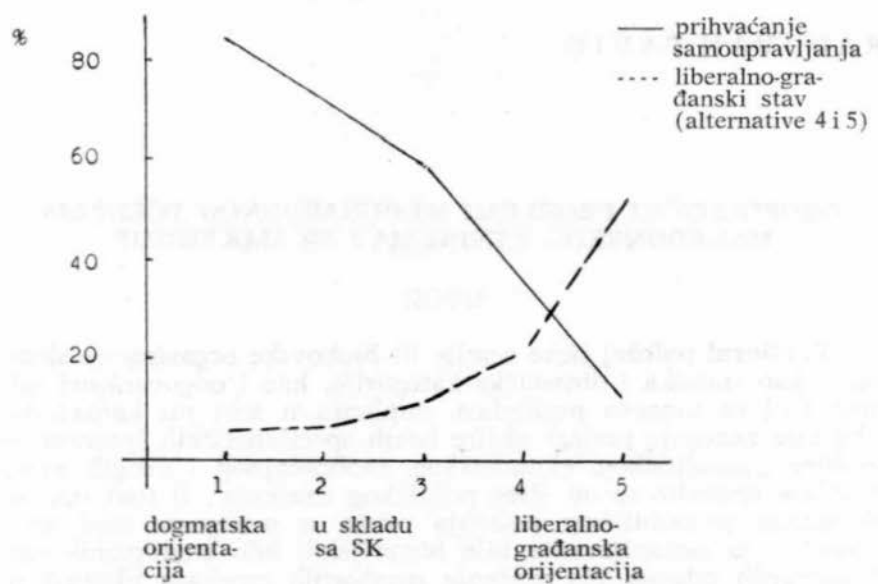
Summary

Sampling has been carried through six independent groups: students, pupils, working young people attending school, young skilled workers, elder skilled workers and an accidental sample of »adults«, in order to search political attitudes of young generation and eventual difference both among young people and among elder groups.

Results showed that young people much more accept actual values of our society, and that they are very near to the attitude of the »working class«. In the groups of the »adults« dogmatic and liberal — bourgeois conceptions are much more represented. Explanation of such results, according to the author's opinion, is in another social situation wherein particular groups achieved their political attitudes, and in socially conditioned political orientation.

(Translated by S. Paleček)

Grafikon 1.

Grafikon 2.

